

Belediyelere Bağlı Çocuk Kütüphaneleri: Bursa ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi Örnekleri

Araş. Gör. Ayşenur Güneş

Kastamonu Üniversitesi, Türkiye, akbulutaysenur@gmail.com

Yrd. Doç. Dr. Güler Demir

Kastamonu Üniversitesi, Türkiye, gulerdemir2009@gmail.com

Öz

Çocuk kütüphaneleri, çocukları küçük yaşlarda kitap ve kitapların dünyası ile tanıştıran, bilişsel becerilerini ve düş dünyalarını geliştiren, sosyalleşmelerine zemin hazırlayan en önemli ortamlardır. Çocuk kütüphanelerinin çocukları kendine çekebilecek özellikte olması kütüphaneleri kendi dünyalarından bir yer olarak görmesi, geleceklerinde de kütüphane kullanma alışkanlığını geliştirmesi bakımından çok önemlidir. Bu çalışmada, çocuklara yönelik kütüphane hizmeti veren iki büyükşehir belediyesinin - Bursa ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi- sunmuş olduğu hizmetler uluslararası standartları içeren IFLA "Guidelines for Children's Library Services" (Çocuk Kütüphanesi Hizmetleri İçin İlkeler) kılavuzuna bağlı biçimde değerlendirilmektedir. Çalışmanın temel amacı söz konusu kütüphanelerin kılavuz çerçevesinde değerlendirilmesi ve gerekli hizmetleri sun(a)mayan diğer belediyelere örnek oluşturulmasıdır. Çalışma kapsamında çocuk kütüphaneleri hakkında bilgi verilerek, belediye çocuk kütüphaneleri ve yurtdışında belediyelerin çocuklara yönelik sunduğu hizmetlere örnekler verilmekte, iki büyükşehir belediyesine uygulanan anketler ve yapılan görüşmeler ile elde edilen sonuçlar değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Belediye, büyük şehir belediyeleri, belediye çocuk kütüphaneleri, Bursa, İstanbul.

Giriş

Çocuklar, yetişkinlerin minyatürü olarak görülmektedir. Ancak onların gelişimlerini sağlayabilmeleri ve bilinçli, bilgili yetişkinler olabilmeleri adına bir takım gereksinimleri bulunmaktadır. Bu gereksinimler fizyolojik ve psikolojik gereksinimlerdir. Psikolojik gereksinimleri;

- Saygı duyulup sevilmesi,
- Beğenilip onanması,
- Olduğu gibi kabul edilmesi,
- Başarı tadı alması,
- Özgüven duyması,
- Kendini güven içinde duyması (Nas, 2014, s.13).

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesine göre “18 yaşına kadar herkes çocuk sayılır” (B.M.- Çocuk Hakları Sözleşmesi).

En basit anlamıyla verilen bu tanım, sadece çocukluğu yaş olarak tanımlamıştır. Peki, nedir çocukların özellikleri? “*Soft’inin Dünyası*” isimli kitap aslında çocuğu en iyi biçimde anlatmıştır: çocuk bir filozofa benzer; hayret etme yeteneği çok güçlüdür, hayata şaşırarak bakar, tereddütsüzdür. Küçük bir çocukla filozofun ortak yanı; ikisi de dünyaya alışmayı beceremez, ikisi için de dünya akıl almaz, sırlarla ve gizemlerle dolu bir yerdir. (Gaarder, 2013, s.26-27).

Yaşadığı ve gördüğü her şey onun için yenidir. Biz yetişkinler için çok normal ve sıradan olan bir şey aslında onlar için çok şaşırtıcı bir durumdur. En basit örneği ile bardakla su içmek bizim için olağan bir durumdur. Oysa bir çocuğa göre bu durum ilk kez böyle bir eylemde bulunduğu için inanılmaz bir deneyimdir. Bu sebeple çocuklar yetişkinlerden farklıdır. Onların hayatı tanınmaları ve gelişimleri için her şeyi öğrenmeleri gerekir. Bu bağlamda da onların hayatına giren her nesne, öge ve olayın eğitici bir önemi vardır.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, çocukların hiçbir ayrıma tabii tutulmaksızın (Yaş, ırk, cinsiyet, din, ulusal ve kültürel geçmiş, dil, toplumsal durum, kişisel beceri ve yeteneklere) her yönden gelişimleri için bilgi, materyal ve programlara eşit koşullar altında ücretsiz ve açık erişim hakkı olduğunu belirtmektedir (Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi).

Çocuk kütüphaneleri, sosyo-ekonomik durumu ne olursa olsun, bütün çocuklara kütüphane hizmetlerinden yararlanma olanağı sunar. Düşük gelirli ailelerin çocukları kreş ve benzeri eğitim kurumlarına gidememektedir. (Yılmaz, 2007, s.293). Sonuç olarak bu çocuklar, kendilerine yönelik kitaplarla tanışmamakta ve ailelerinin vereceği eğitimle sınırlı kalmaktadırlar. Çocuk kütüphanelerinin varlığı bu imkânlardan yoksun kalan çocuklar için bir olanak sunmaktadır. Böylece hem yaşıtı olan çocuklarla bir arada olma şansını elde etmekte hem yaşına uygun kitaplarla tanışabilmekte hem de gelişimi adına önemli etkinliklere katılabilme olanağı bulmaktadır. Ayrıca çocukların kitabı, kütüphaneyi bilerek eğitim hayatına başlaması ve devam etmesi, onların hem gelecekteki başarısını hem de okuyan, araştıran birer birey olmalarını etkilemektedir.

Kınalı'dan aktaran Özerdim (1955, s.150) "Çocuk kütüphaneleri sadece kitap ve raf isteyen kuruluşlar değildir. Buraya gelen çocuklar yarın için hazırlanacaklardır. Onları korkutmamak ve kütüphaneleri sevdirmek için pek çok şey lazımdır," derken çocuk kütüphanelerinin diğer kütüphanelere farkla ne kadar önemli olduğunu dile getirmiştir. Çünkü çocuk kütüphaneleri aslında "*kütüphane sever*" bir kuşak yetiştirmenin anahtar rolünü üstlenmektedir.

Kütüphanelerin birer bilgi evi olduğunu, her türlü bilgiyi orada bulabileceğini bilen, çocukluğunda kütüphanelerde zaman geçirmiş bir bireyin kütüphaneler hayatının bir parçası halini almaktadır. Çünkü o birey kütüphanelerin kokusunu içine çekmiştir artık ve o koku alışkanlığa dönmüştür.

Çocuk kütüphanelerinin amaçları IFLA rehberinde (2003, s.7) şu şekilde açıklanmıştır:

- Her bebek ve küçük çocuğun hakkı olan oyuncaklar, kitaplar ve multimedyanın bulunduğu bir ortam ile çocuklar, ebeveynler, bakıcılar ve çocuklarla çalışan diğer yetişkinler için materyal sağlamak;
- Kitap ve okuma sevgisini özendirmek için zengin basılı ortam oluşturmak;
- Teknoloji kullanımı ve multimedya becerilerinin gelişimine erken yaşta erişim olanağı sağlamak;
- Toplumdaki kültürel çeşitliliği sergileyici materyalleri bulundurmak;

- Bebeklerin ve küçük çocukların konuşma gelişimlerini teşvik etmek;
- Özellikle dilsel ve etnik azınlıkların, dil ve çift dil becerilerini geliştirmek;
- Özellikle dilsel ve etnik azınlıkların, dil ve okuma becerilerinin gelişimi için okumanın/sesli okumanın önemini ailelere vb. bildirmek;
- Çocukların gelişimini ve okul öncesi becerilerini iyileştirmeye yönelik olarak, aileleri ve bakıcıları sesli okuma, kitapların ve diğer materyallerin kullanımını konularında eğitmek;
- Halk kütüphanelerindeki materyallerin ve kaynakların yaş gruplarına uygunluğu konusunda aileleri ve bakıcıları bilgilendirmek;
- Çocuklara, ebeveynlerine ve bakıcılarına diğer ailelerin ve kültürlerin sergilendiği öyküleri tanıtmak;
- Yaşam boyu okur-yazarlık başarısına yol açmak için başarılı kütüphane ziyaretlerini alışkanlık haline getirmek;
- Şimdi ve gelecekte bebeklerin ve küçük çocukların bakımı ve eğitimi için, onlarla birlikte yaşayan birer destekçi ve yol gösterici olmak;
- Çocukların bakıcılarıyla birlikte paylaşma ve sosyalleşme adına bir araya gelebilecekleri bir alan sağlamak;
- Çocuklar ve aileleri için sıcak ve güvenli alanlar sağlamak” (IFLA, 2003, s.7).

Çocuk kütüphaneleri, çocukların kütüphane ve kitap sevgisi edinmeleri için önemli yerlerdir. 2000 yılında halk kütüphaneleri bünyesine alınan çocuk kütüphanelerinin sayısının 72 olduğu bilinmektedir (Demircan, 2006, s. 179).

Halk kütüphanelerinin içerisinde yer alan çocuk kütüphanelerinin dışında özel girişimlerin ve belediyelerin de çocuk kütüphaneleri bulunmaktadır (Demircan, 2006, s.180).

Belediye Kanunu'nun 77. Maddesine göre *“Belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, engellilere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular”*.

Kanun gereği, kütüphane hizmetlerine yer vermesi belediyelerin görev ve sorumlulukları arasında belirtilmiştir. Bu kapsamda ülkemizdeki belediyelerin birçoğu kütüphane hizmeti sunmasına rağmen özellikle Büyükşehir Belediyelerinin dışında kalan il belediyelerinde çocuk kütüphanesi örneklerine çok az rastlanmaktadır.

Çalışmanın bundan sonraki bölümünde yurtdışında yer alan Belediye çocuk kütüphanelerinin verdiği hizmetlere ilişkin örnekler sunulmaktadır.

Barcelona İl Belediye Kütüphaneleri

Bebeklere ve 1-3 yaş arasındaki küçük çocuklara okuma hizmeti sunmaktadır. Amacı çocukların çok erken yaşlardan itibaren okumaya ilgilerini uyandırmaktır. Çocuklar ebeveynleri ile birlikte bu hizmetlerden yararlanabilir (IFLA, t.y., s.18).

Osaka Belediyesi Merkez Kütüphanesi

“*Öykü Anlatma Beşiği*” adlı bir program sunmaktadır. Bu program, 5-12 ay arası bebekler ile 12-25 ay arası çocukları kapsamaktadır. Önceden kayıt yaptırma koşulu ile aileler programa dahil olabilmektedir. En fazla 15 aile programa alınmaktadır. Etkileşimli tekerleme oyunları ve sesli resimli kitap okuma etkinlikleri gerçekleştirilmektedir.

Bu programa ek olarak ayda 2 kez düzenlenen “*Çocuklar ve Ebeveynler İçin Oyun Alanı*” adlı bir program da yer almaktadır. Bu programa kayıt alınmaksızın, gönüllüler ya da hemşirelerin kütüphaneciler ile işbirliği yaparak gerçekleştirdikleri ve program içerisinde ebeveynlerin küçük çocuklarıyla tekerlemeler ve kitaplar aracılığıyla nasıl etkileşim içerisinde olacakları anlatılır. (IFLA, t.y., s.22).

Bookstart Projesi

Booktrust hayır kurumu tarafından ilk olarak Birleşik Krallık'ta uygulamaya konulan bu projenin amacı, bebeklere (0-12 ay) ve küçük çocuklara (*toddlers*, 1-3 yaş) kitap vb. materyalleri içeren bir çantayı ücretsiz olarak hediye etmektir. Bu sayede hem küçük yaşlarda çocukların kitaplarla tanışmaları sağlanmış olacaktır hem de aileler ve bakıcılar kitap ve kütüphane konusunda bilinçlenmiş olacaktır. Böylelikle çocuklarına okuma ve kütüphaneler konusunda gerekli eğitimi verebilmeleri sağlanacaktır.

Paketin içeriğinde; iki adet karton kapaklı kitap, bir adet tekerleme kitabı, nitelikli bebek kitapları listesi ve kitap önerileri, kütüphaneler hakkında bilgi ve kütüphane üyelik daveti bulunmaktadır. Şiir ya da öykü zamanı gibi resmi olmayan etkinlikler de sunulmaktadır.

İngiltere’de, 2006 yılından bu yana ek olarak iki paket türü daha uygulanmaktadır:

- 18 aylık çocuklar için “Kitaba Başlangıç Artı” (*Bookstart Plus*)
- 3 yaşındaki çocuklar için “Hazine Sandığı” (*My Bookstart Treasure Hest*) (Gürbüz, 2015, s. 171-172).

Bu proje Japonya ‘da 1,840 yerel yönetimden 597 tanesinde uygulanmaktadır. Buna ek olarak Urayasu Belediyesi bebekler ve ebeveynler için kütüphanelerinde hizmet sunmaktadır. (IFLA, t.y., s.22)

Örneklerinde de görüldüğü üzere belediye kütüphaneleri çocuklara ve ailelerine kütüphane hizmetleri ve kitap sağlama bağlamında destek olabilmektedir. Belediye çocuk kütüphanelerinin amaçları arasında okuma alışkanlığı kazandırmak ve ailelere bu konuda rehberlik yapmak gibi işlevler de yer almaktadır. Bu amaçları gerçekleştirmek adına hem materyal sağlama hem de aileleri bilinçlendirmek adına projeler de yapılmaktadır.

Ülkemizde de çocuklara yönelik kütüphane hizmetleri sunan Belediye kütüphaneleri bulunmaktadır. Bu kütüphanelerin sunduğu hizmeti ortaya koymak ve ülkemizdeki belediye çocuk kütüphanelerinde ne tür hizmetler sunulduğunu belirlemek adına bu çalışma gerçekleştirilmiştir.

Çalışma kapsamında 2 Büyükşehir Belediyesi tarafından hizmete sunulan 2 çocuk kütüphanesi IFLA rehberi kapsamında değerlendirilmiştir.

Çocuklara yönelik kütüphane hizmetlerinde, çocukların bilgi gereksinimleri, bu bağlamda hakları, okuryazarlık ve okuma konularında halk kütüphanelerine uluslararası düzeyde rehberlik etmek üzere IFLA Çocuklar ve Genç Yetişkinler İçin Kütüphaneler Bölümü (*IFLA Libraries for Children and Young Adults Section*) tarafından hazırlanan (2003) “Çocuk

Kütüphanesi Hizmetleri Kılavuzu” (*Guidelines for Children’s Libraries Services*) bu çalışmaya dayanak oluşturmaktadır.

Çocuklara yönelik kütüphane hizmeti veren iki büyükşehir belediyesinin sunmuş olduğu hizmetler bu kılavuza bağlı biçimde değerlendirilmekte ve bu hizmetleri sun(a)mayan diğer belediyelere örnek olması bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır.

Çocuklara yönelik kütüphane hizmeti veren iki büyükşehir belediyesinin sunmuş olduğu hizmetler bu kılavuza bağlı biçimde değerlendirilmekte ve bu hizmetleri sun(a)mayan diğer belediyelere örnek olması bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Çalışmanın hipotezi şu şekilde belirlenmiştir:

“Bursa ve İstanbul Büyükşehir Belediyesine ait çocuk kütüphaneleri, ağırlıklı olarak bu konuda hazırlanmış IFLA standartlarına uygun şekilde hizmet sunmaktadır.”

Çalışmada yöntem ve veri toplama teknikleri olarak, literatüre dayalı yöntem ile Bursa ile İstanbul Büyükşehir Belediyelerinde yer alan çocuk kütüphanelerine uygulanan anketler kullanılmıştır. Anketler kütüphane sorumlularına gönderilmiş olup kütüphaneler hakkında genel bilgiler almak amaçlanmıştır.

Bursa Büyükşehir Belediyesi

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından hizmete sunulan 5 farklı kütüphane bulunmaktadır. Bunlar:

- Bursa Büyükşehir Belediyesi Şehir Kütüphanesi
- Şehbenderler Konağı Kütüphanesi
- Lala Şahin Paşa Çocuk Kütüphanesi
- Hanımlar Lokali Kütüphanesi
- Ali Paşa Oyuncak Kütüphanesi (Kütüphanelerimiz, 2016).

Hizmete sunulan 5 kütüphane içerisinde çocuklara özel olan tek kütüphane; Lala Şahin Paşa Çocuk Kütüphanesi konumuz gereği tercih edilmiştir.

Eski eserlerin restore edilerek halkın kullanımına açılmasının büyük önem taşıdığını ön gören Bursa Büyükşehir Belediyesi; han, hamam, medrese gibi yapıları yeniden düzenleyerek kullanılabilir hale getirmektedir. Bu şekilde hem tarihi yapıların

ayakta kaldığı hem de kullanıma açılarak kentin tarihi dokusunu oluşturulduğuna inanılmaktadır. Lala Şahin Paşa Çocuk Kütüphanesi olarak kullanılan yapı, Rumeli Beylerbeyi Lala Şahin Paşa tarafından 1339 yılında yaptırılmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar eğitim hizmeti verilen medrese, 2009-2010 yıllarında restore edilmiş ve kütüphane olarak hizmete sunulmuştur (Lala Şahin Paşa Çocuk Kütüphanesi, 2016).

Şekil 1. Lala Şahin Paşa Kütüphanesi

Kütüphane ile yapılan görüşme sonucunda kütüphane koleksiyonunun 4417 olduğu, ayrıca koleksiyon içerisinde oyuncakların da yer aldığı bilgisi elde edilmiştir.

Kütüphane web sayfasında, belediye başkanı ise kütüphanenin okuma salonu, çocuk oyun odası ve internet odasından oluştuğunu belirtmiştir. Ayrıca kütüphanenin 7 gün boyunca hizmete açık olduğu bilgisini paylaşmıştır (Lala Şahin Paşa Çocuk Kütüphanesi, 2016).

Ankette kütüphanenin sunduğu hizmetler konusunda yer alan soruya;

- Çocuklara kütüphanenin tanıtımı,
- Kütüphane tarihinin anlatımı,
- Kitap ödünç verme işlemi,
- Ücretsiz internetten faydalanılması,

- Oyun odasında oyuncaklarla oynanması,
- Yazar davet edip çocuklarla buluşturulması,
- Drama gösterileri,
- Çeşitli meslek çalışanlarının davet edilip çocuklarla buluşturulması,
- Belirli gün ve haftaya yönelik etkinlikler yapılması,
- Çocuklara kırtasiye malzemeleriyle çeşitli etkinlikler yaptırılması,
- Kitap okuma saati,
- Çeşitli konularda söyleşiler yapılması,
- Öğretmenlerle çocuklara ücretsiz ders verilmesi vb. yanıtlar alınmıştır.

Sunulan hizmetlere bakıldığında bir çocuk kütüphanesinin sunması gereken hizmetlerin büyük çoğunluğu sağlanmaktadır.

Kütüphanenin tanıtımı için afişler ve sosyal medyanın kullanıldığı ankette belirtilmiştir. Sosyal medya tarandığında kütüphanenin kendine ait bir sayfasının olduğu ve bu sayfa üzerinden gerçekleştirilecek ve gerçekleştirilmiş etkinliklerin fotoğraflarıyla birlikte duyurulduğu gözlenmiştir.

Kütüphane bünyesinde 3 adet bayan personel bulunduğu bunların 2 tanesinin lisans mezunu olduğu 1 tanesinin ise lise mezunu olduğu belirtilmektedir.

Kütüphanede kaynak seçimi kütüphaneci personele bırakılmıştır. Buradan anlaşılmaktadır ki kütüphaneci personelin bu konudaki düşünce ve deneyimleri önemli görülmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi

Belediye, 21 farklı kütüphane hizmeti sunmaktadır. Bu hizmetler:

- Atatürk Kitaplığı
- Ahmet Kabaklı Kütüphanesi
- Ahmet Süheyl Ünver Halk ve Çocuk Kütüphanesi
- Barış Manço Halk ve Çocuk Kütüphanesi
- Erdem Beyazıt Halk ve Çocuk Kütüphanesi
- Eyüp Sultan Halk ve Çocuk Kütüphanesi
- Sesli Kütüphane
- Halil İnalcık Kütüphanesi
- Okçular Vakfı Kütüphanesi
- Kadın Eserleri Kütüphanesi

- Metin And Kütüphanesi
- Muallim Cevdet Kütüphanesi
- Nail- Nimet Bayraktar Halk ve Çocuk Kütüphanesi
- Osman Nuri Ergin Halk ve Çocuk Kütüphanesi
- Osman Akfırat Kütüphanesi
- Rasim Özdenören Kütüphanesi
- İdris Güllüce Kütüphanesi
- Fatma Aliye Halk ve Çocuk Kütüphanesi
- Hacı Bektaş-ı Veli Kütüphanesi
- Nasreddin Hoca Çocuk Kütüphanesi
- Muhsin Ertuğrul Tiyatro Kütüphanesi (İBB Kütüphaneleri, 2016).

Kütüphaneler içerisinde çocuklara özel yapılmış olan tek kütüphane “Nasreddin Hoca Çocuk Kütüphanesi” konu gereği tercih edilmiştir.

Şekil 2. Nasreddin Hoca Kütüphanesi

İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından 2014 yılında hizmete sunulan Nasreddin Hoca Çocuk Kütüphanesi, 5.600’lık bir dermeye sahiptir.

Kütüphane tamamen çocuklara yönelik tasarlanmakla birlikte 2 kattan oluşmaktadır. Alt katında oyuncak alanı, üst katında ise okuyucu salonu bulunmaktadır. Kütüphane 7 gün hizmete açıktır.

Sunduğu hizmetler arasında; haftada 2 gün masal saati, hafta içi oyuncak saati, 15 günde bir resim ve karikatür dersleri

gibi hizmetler bulunmaktadır. Bunun dışında eğitim etkinlikleri, belirli gün ve haftalara yönelik etkinlikler, söyleşiler, kitap ödünç verme gibi hizmetler sunmaktadır.

Kütüphane bünyesinde 4 personel çalışmaktadır. 2'si alan mezunudur.

Çocuk kitapları seçimi konusunda bir politikaları olmamakla birlikte çocuklara yönelik kitaplar tercih edilmektedir. 17 yaşına kadar kullanıcı kitlesi bulunmaktadır.

Kütüphane tanıtım faaliyetlerini broşür, afiş ve sosyal medya aracılığı ile yapmaktadır. Sosyal medya incelendiğinde kütüphanedeki etkinlikler ve fotoğraflarının burada yer aldığı gözlenmiştir.

Kütüphaneyi kullanan çocukların ailelerinin yapmış olduğu geri bildirimde, çocukların kütüphane kullanımları ile birlikte sosyalleştikleri belirtilmiştir.

Sonuç ve Değerlendirme

Çalışma kapsamında incelenen “Lala Şahin Paşa Çocuk Kütüphanesi” ve “Nasreddin Hoca Çocuk Kütüphanesi”, IFLA “Çocuk Kütüphanesi Hizmetleri için İlkeler” başlıklı kılavuz kapsamında; kütüphane sorumlularına gönderilen 11 soruluk form aracılığıyla alınan bilgiler ışığında değerlendirilmiştir.

Kılavuzda yer alan “mekan”, “hizmetler”, “işbirliği”, “tanıtım”, “insan kaynakları”, “koleksiyon”, “seçim” ölçütleri değerlendirme kaynakları olarak ele alınmıştır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Nasreddin Hoca Kütüphanesi ve Bursa Büyükşehir Belediyesi Lala Şahin Paşa Kütüphaneleri,

Mekan: Bu konuda IFLA rehberine göre; *ber yaştan çocuğun kütüphaneyi, çekici ve ürkütücü olmayan yerler olarak görebilmeleri ve çocuklara sunulacak hizmeti kolaylaştırabilecek dekorasyon olarak diğer kütüphanelere göre farklı gereksinimleri bulunmaktadır.*

Bu bağlamda bakıldığında çocuk kütüphaneleri mekan olarak diğer kütüphanelerden oldukça farklı yapıda olmalıdır. Gerek mobilyaların yaşlarına uygun olması gerekse renkli dünyalarını yansıtabilmeleri açısından onlara uygun özelliklerde olmalıdır.

İki kütüphane örneğine de bakıldığında mobilyalar, yer döşemeleri, raf boyutları ve renklerinin, çocukları kendine çekebilecek özellikte olduğu görülmektedir. Mekan bağlamında çocuk kütüphaneleri standartlarına uygundur denilebilir.

Hizmetler: Bu kapsamda IFLA rehberinde şunlar belirtilmiştir:

- Çeşitli materyalleri ödünç vermek,
- Bilgi ve danışma hizmeti sunmak
- Çocuklara materyal seçiminde yardım etmek,
- Materyal seçimi ve kütüphane hizmetlerinin geliştirilmesi sürecine çocukları da katmak,
- Kütüphane kullanımı ve bilgi okuryazarlığı eğitimi vermek,
- Güdüleyici etkinlikler yapmak (okuma teşviki),
- Yaratıcı programlar ve öykü okuma hizmeti sunmak,
- Ebeveynlere ve bakıcılara eğitim vermek,
- Bakıcılara, okul öncesi öğretmenlere, öğretmenlere ve kütüphanecilere danışma hizmeti sunmak ve eğitim vermek,
- Kurum ve kuruluşları desteklemek ve işbirliği yapmak (IFLA, 2003, s.11).

Her iki kütüphanede de bu hizmetlerin büyük çoğunluğu sunulmaktadır. Özellikle İstanbul'da bulunan "Nasreddin Hoca Çocuk Kütüphanesi"nde resim ve karikatür derslerinin verilmesi hizmet konusunda iyi oldukları ve genel olarak kütüphane işlevlerini yerine getirdikleri söylenebilir. Ayrıca kütüphanelerde yer alan oyuncak alanıyla uygulanan "*oyuncak saatleri*" uygulaması çocuk kütüphanelerinden beklenen bir hizmet türüdür.

İşbirliği: Sağlık merkezleri, gündüz bakım merkezleri, çocuk yuvaları, okullar ve diğer bakım kurumları özellikle çocukların, ebeveynlerin ve profesyonellerin okuma teşviki etkinliklerinde çocuk kütüphanelerinin gerekli ve önemli ortaklarından. Ayrıca çocuk kütüphaneleri topluluğun bilgi ve kültürel gereksinimlerinin araştırılmasında ve bu gereksinimlerin kütüphane kaynakları ile karşılanmasında yerel kurumlarla rekabet değil çocukların yararına işbirliği yapmalıdır (IFLA, 2003, s. 12). Bu anlayışla hizmet vermesi beklenen çocuk kütüphane örneklerine baktığımızda iki kütüphanenin de hiçbir kurumla işbirliği içerisinde bulunmadığı gözlemlenmiştir. İşbirliği ile ilgili soruya kütüphane yöneticileri "Belediyemizin tek başına yürüttüğü bir kütüphanedir" şeklinde yanıt

vermişlerdir. Bu da göstermektedir ki yapılan işin ve verilen hizmetin tek başına sahiplenilmesi önemli görülmektedir. Anlaşıldığı kadarıyla, başka kurum ya da kuruluşların bu konuda destek sağlaması kendilerinin zayıf olduğunu düşünmelerine neden olmuştur.

Tanıtım: Bir çocuğun zamanının arttırılması ve dikkatinin geliştirilmesinde rekabetin büyüdüğü düşünülürse, çocuk kütüphaneleri hakkında olumlu bir genel profil çok önemlidir (IFLA, 2003, s. 13). Günümüzde çocukların dikkatini çeken ve zamanını çalan olumlu/olumsuz birçok etken bulunmaktadır. Özellikle olumsuz etkenlerle rekabet edebilmek ve çocukları daha iyiye çekebilmek adına çocuk kütüphanelerinin tanıtımlarını en iyi şekilde yapması gerekmektedir. Teknolojiyi yakından takip eden ve sıklıkla kullanan bu yeni nesle ulaşmak için yeni yollar denenmelidir. Özellikle sosyal medya hayatlarının her anına girdiğinden bu yola başvurulmalıdır. Kütüphane örneklerimize bakıldığında, her ikisi de broşür ve afiş dışında sosyal medyayı yoğun bir şekilde kullanmaktadır. Bu noktada tanıtımlarını en iyi şekilde yapmaktadırlar.

İnsan Kaynakları: Etkin ve profesyonelce çalışan çocuk kütüphaneleri eğitilmiş ve adanmış çocuk kütüphanecilerine gereksinim duyar. Ayrıca kütüphanecilerden; hevesli, güçlü iletişime sahip, işbirliği yeteneğine sahip, girişimci olmaları beklenmekle birlikte; çocuk psikolojisi ve gelişimi, okuma gelişimi ve kuramları, sanatsal ve kültürel olanaklar, çocuk edebiyatı konularında bilgi sahibi olmaları da beklenmektedir (IFLA, 2003, s.14). Ele alınan kütüphanelerde, alanında eğitim almış kütüphaneciler çalışmaktadır. Ayrıca kütüphanelerde sunulan hizmetlere ve kütüphane yapılarına bakıldığında buralarda çalışan kütüphanecilerin yukarıda sözü geçen niteliklere sahip olduğu yorumu yapılabilmektedir.

Koleksiyon: Çocuk kütüphaneleri, çocukların gelişimine uygun basılı materyal (kitap, dergi, çizgi roman, broşür), medya (CD, DVD, kasetler), oyuncaklar, öğrenme oyunları, bilgisayar, yazılım ve internet bağlantısını da içeren her türden materyali bulundurmaldır (IFLA, 2003, s. 9). Çalışma kapsamında ele alınan kütüphanelerde adı geçen materyallerin hemen hemen hepsi bulunmaktadır. Özellikle teknoloji anlamında da kendilerini geliştirmeleri ve internet hizmeti sunmaları önemli görülmektedir.

Seçim Ölçütleri: Kütüphaneciler; yüksek nitelik, yaşa uygunluk, güncel ve doğru bilgi, çeşitli değerleri, görüşleri, yerel topluluk kültürünü yansıtan ve küresel topluma girişi sağlayan ölçütlerini, derme ve hizmet seçiminde kullanmalıdırlar (IFLA, 2003, s.9). Bu bağlamda seçilen kütüphanelerde bir seçim politikası bulunmaması bir eksiklik olarak görülmekle birlikte, kütüphanecilerin çocukların yaşlarına uygun yayınlar seçtiği bilgisi verilmiştir.

Sonuç olarak; kütüphanelerin kısmen de olsa, IFLA “Çocuk Kütüphanesi Hizmetleri için İlkeler” başlıklı kılavuza uygun nitelikte hizmet sunduğu gözlenmiştir. Kütüphanelerin eksiklikleri anlamında işbirliği ve politikalar konularında kendilerini geliştirmeleri önerilebilir. Bütçelerinin belediye bütçesinden ayrılarak kendine özgü bir bütçe sağlanması kütüphanelerin daha da gelişmesine katkı sağlayabilir.

Ülkemizde ise genel olarak çocuk kütüphanelerinin eksik hizmetlerine ilişkin kendilerini geliştirmeleri önerilebilir. Büyükşehirler dışında kalan özellikle taşra sayılabilecek yerlerdeki belediyeler çocuk kütüphanesi hizmeti olanağından yoksundur. Bu bağlamda çocuk kütüphanesi bilincinin diğer belediyelere de kazandırılması gerekmektedir. Ayrıca yurtdışı örneklerinde yer alan hizmetin ülkemizde ki belediyelerde de uygulanması ailelerin kütüphaneler konusunda bilinçlenmesini ve çocukların da küçük yaşlardan itibaren okumaya ilgi duymasını sağlayabilir. Söz konusu hizmetlerin, belediyelerin diğer kurum ve kuruluşlarla olan işbirliklerini arttırabileceği öngörülmektedir.

Kaynakça

- Belediye Kanunu. (2005). *T. C. Resmi Gazete*, 5393, 03 Temmuz 2005.
- Demircan, C. (2006). “Türkiye’deki Çocuk Kütüphanelerinin Halk Kütüphanelerine Devredilmelerinden Önceki Niceliksel Durum (1995-2000)”. *Türk Kütüphaneciliği*, 20(2), 177- 194.
- Gaarder, J. (2013). *Sofi’nin Dünyası*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Gürbüz, M. (2015). “İlk Kitabım ve Hazine Sandığım Projesi ve Türkiye İçin Öneriler”. *Türk Kütüphaneciliği*, 29(1), 170-178.

- IFLA (2003). *Çocuk Kütüphanesi Hizmetleri için İlkeler* (Çev. Bülent Yılmaz, Selda Ekici). Erişim: 12 Nisan 2016, <http://www.ifla.org/files/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/guidelines-for-childrens-libraries-services-tr>.
- IFLA (t. y.). *Bebekler ve Küçük Çocuklar İçin Kütüphane Hizmetleri Rehberi* (Çev. Muhittin Gürbüz, Selda Ekici). Erişim: 12 Nisan 2016, <http://www.ifla.org/files/assets/hq/publications/professional-report/100-tr.pdf>
- İBB Kütüphaneleri (2016). Erişim: 15 Nisan 2016, <http://ataturkkitapligi.ibb.gov.tr/ataturkkitapligi/index.php?dil=tr&p=2>
- Kütüphanelerimiz (2016). Erişim: 15 Nisan 2016, <http://kutuphaneler.bursa.bel.tr/kutuphanelerimiz>
- Lala Şahin Paşa Çocuk Kütüphanesi. (2016). Erişim: 17 Nisan 2016, <http://kutuphaneler.bursa.bel.tr/kutuphanelerimiz/cocuk-kutuphanesi>
- Nas, R. (2014). *Örneklerle Çocuk Edebiyatı*. Bursa: Ezgi Kitabevi
- Yılmaz, A. (2007). Okul öncesi çocuklara yönelik kütüphane hizmetlerinin önemi: Başarılı bir kütüphane örneği. S. Kurbanoglu, Y. Tonta ve U. Al (Haz.). *Değişen Dünyada Bilgi Yönetimi Sempozyumu: 24-26 Ekim 2007, Ankara bildiriler* içinde (s. 293-296). Ankara: H. Ü. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.